

Handelingen – hoofdstuk 8

*Vertaling Bible Commentary van Andrew Wommack
Wiebrig Calderhead, 2008*

Handelingen 8

1 En er ontstond te dien dage een zware vervolging tegen de gemeente te Jeruzalem; en allen werden verstrooid over de streken van Judea en Samaria, met uitzondering van de apostelen.

Opmerking 1 bij Handelingen 8:1: Het is verbazingwekkend dat ook de apostelen niet vanuit Jeruzalem werden verstrooid. Ze waren al twee keer gevangen gezet (Hand. 4:3; 5:18)¹, en als leiders van de Christenen wisten ze beslist dat ze het eerste doelwit van deze vervolging zouden zijn.

Ze kozen ervoor om in Jeruzalem te blijven en Jakobus werd door Herodes gedood (Hand. 12:2), terwijl Petrus door een wonderbaarlijke tussenkomst aan de dood ontsnapte (Hand. 12:3-19)². Veertien jaar na de bekering van Saulus (Hand. 9) woonden de apostelen nog steeds in Jeruzalem (Gal. 2:1)³ toen Paulus en Barnabas bij hen kwamen om het geschil over de besnijdenis aan hen voor te leggen (Hand. 15)⁴.

2 En vrome mannen droegen Stefanus ten grave en bedreven grote rouw over hem.

3 En Saulus verwoestte de gemeente, en hij ging het ene huis na het andere binnen en sleurde mannen en vrouwen mede, en hij leverde hen over in de gevangenis.

Opmerking 2 bij Handelingen 8:3: De daden van Saulus vertoonden een totale verwerping van Jezus en Zijn volgelingen, maar dat betekende niet dat hij onder veroordeling stond. Integendeel, de Heer zei tegen hem in Handelingen 9:5⁵ dat het moeilijk voor hem was om de overtuiging te weerstaan. De Heilige Geest was al aan het werk met Saulus.

Als de Heilige Geest in iemands leven overtuigt, zal dit altijd een reactie teweeg brengen, maar niet noodzakelijkerwijs een positieve reactie. Vaak zijn diegenen die het luidste protesteren degenen die zich het meest veroordeeld voelen (zie opmerking 6 bij Hand. 5:28)⁶. Wees niet ontmoedigd door een negatieve reactie op het evangelie. Dat is een duidelijk teken dat ze de boodschap hebben gekregen.

4 Zij dan, die verstrooid werden, trokken het land door, het evangelie verkondigende.

Opmerking 3 bij Handelingen 8:4: Dit is één van de beste dingen die konden gebeuren voor zover het de verspreiding van het evangelie betreft. Deze gelovigen brachten het evangelie van Jezus overal en het geloof werd verveelvoudigd.

5 En Filippus daalde af naar de stad van Samaria en predikte hun de Christus.

Opmerking 1 bij Handelingen 8:5: Jezus had al gepredikt aan de mensen in de stad Sichar, die niet zo ver van de stad Samaria af ligt (Joh. 4:5-22)⁷.

Opmerking 2 bij Handelingen 8:5: Dit is de onveranderlijke boodschap van de vroege kerk. De gelovigen predikten Jezus en wat Hij voor ons heeft gedaan. Tegenwoordig prediken veel "predikanten" moraliteit en sociale kwesties, of wat wij voor God moeten doen, maar dit was niet de boodschap van de gemeente in de eerste eeuw. Er is een plaats om dit soort dingen te noemen, maar Jezus moet altijd op de eerste plaats komen (Kol. 1:18)⁸.

Als iemand bij je aan de deur komt en beweert dat hij Jehovah God vertegenwoordigt, maar niet Jezus predikt als het middelpunt en de enige weg tot de Vader (Joh. 14:6)⁹, dan eert hij ook niet echt God de Vader (Joh. 5:23; 1 Joh. 2:22-23)¹⁰.

6 En toen de scharen Filippus hoorden en tekenen zagen, die hij deed, hielden zij zich eenparig aan hetgeen door hem gezegd werd.

Opmerking 3 bij Handelingen 8:6: Het is duidelijk dat Lucas de overweldigende reactie van de mensen op het evangelie verbindt aan de werking van deze wonderen. Wonderen zijn een onmisbaar deel van de prediking van het evangelie.

7 Want van velen, die onreine geesten hadden, gingen deze onder luid geroep uit en vele verlamden en kreupelen werden genezen;

8 en er kwam grote blijdschap in die stad.

9 En een man, met name Simon, was reeds vóór deze tijd in de stad bezig met toverij, waardoor hij het volk van Samaria verbijsterde, en hij beweerde van zichzelf, dat hij iets groots was;

Opmerking 1 bij Handelingen 8:9: De enige informatie die we in de Bijbel over deze Simon hebben staat in dit gedeelte in Handelingen 8. Uit deze tekst kunnen we opmaken dat hij toverij gebruikte om de mensen ervan te overtuigen dat hij "de grote kracht van God" was. De hele stad geloofde hem (vers 10), totdat Filippus kwam met de ware kracht van God en het evangelie van Jezus predikte.

In vers 13 staat dat Simon ook tot geloof kwam en werd gedoopt, maar het is de vraag of dit een werkelijke bekering was, omdat Petrus in vers 23 verklaarde dat Simon was gekomen "tot een gal van bitterheid en een warnet van ongerechtigheid". Petrus zei dit tot Simon, omdat Simon hem geld had

aangeboden als ze hem de macht wilden geven die zij hadden om iemand de handen op te leggen en de Heilige Geest te geven.

Het leek erop dat hij zichzelf voor de mensen nog steeds wilde laten gelden als iemand die speciaal was, en hij was zojuist van toverij overgegaan op het gebruiken van het evangelie om dit te doen. Het pleit echter voor Simon dat toen hij door Petrus werd bestraft, het er niet op leek dat hij rebelleerde, maar dat hij ging bidden dat hem niets zou overkomen.

Buiten de Bijbel om zijn er een aantal geschriften over Simon. In deze geschriften staat dat hij beweerde de Messias te zijn, de Zoon van God. Er staat ook geschreven dat na de gebeurtenissen in dit hoofdstuk Simon terugkeerde naar toverij en een aanhoudende tegenstander werd van de apostel Petrus. Hoewel dit interessant is, kunnen we geen enkele conclusie baseren op deze geschriften buiten de Schrift om.

10 en allen, van klein tot groot, hielden zich aan hem en zein: Deze is wat genoemd wordt de grote kracht Gods.

11 En zij hielden zich aan hem, omdat hij reeds lange tijd hen door toverijen verbijsterd had.

12 Toen zij echter geloof schonken aan Filippus, die het evangelie van het Koninkrijk Gods en van de naam van Jezus Christus predikte, lieten zij zich dopen, zowel mannen als vrouwen.

Opmerking 2 bij Handelingen 8:12: Deze mensen hadden gedurende lange tijd via Simon de bovennatuurlijke manifestaties van satans kracht gezien. Als Filippus alleen maar het evangelie aan hen had gepredikt, zonder dit te staven met wonderen, had hij waarschijnlijk niet zo'n gunstige reactie gekregen (zie opmerking 3 bij vers 6).

Opmerking 3 bij Handelingen 8:12: Dit vers spreekt over de waterdoop, wat opgemaakt kan worden uit het feit dat deze zelfde mensen later de doop met de Heilige Geest ontvingen toen de apostelen uit Jeruzalem kwamen en voor hen baden (vers 17).

13 En ook Simon zelf kwam tot geloof, en na gedoopt te zijn, bleef hij voortdurend bij Filippus, verbijsterd door de tekenen en grote krachten, die hij zag geschieden.

Opmerking 4 bij Handelingen 8:13: In een krachtmeting tussen Simon, die onder de bovennatuurlijke kracht van satan werkte, en Filippus, die in de bovennatuurlijke kracht van God wandelde, won God zo overtuigend dat zelfs Simon dit erkende en gedoopt werd. Er zijn mensen die demonische kracht bezitten, maar die kracht is geen partij voor de kracht van God.

14 Toen nu de apostelen te Jeruzalem hoorden, dat Samaria het woord Gods had aanvaard, zonden zij tot hen Petrus en Johannes,

Opmerking 1 bij Handelingen 8:14: Dit was de eerste keer in de ervaring van de jonge Nieuwtestamentische kerk dat iemand anders dan een echte Jood een gelovige in Jezus was geworden. De Samaritanen waren Joden die hun bloedlijn en de ware aanbidding van God hadden verontreinigd en daarom werden ze door de strenge Joden verworpen als zijnde niet het zaad van Abraham en erfgenamen van de beloften (zie opmerking 2 bij Joh. 4:4)¹¹.

De gemeente in Jeruzalem stuurde daarom Petrus en Johannes naar Samaria om te onderzoeken wat daar gebeurde en om na te gaan of ze dit konden goedkeuren. Petrus en Johannes toonden hun goedkeuring door voor de Samaritanen te bidden dat ze de Heilige Geest zouden ontvangen en op de terugreis naar Jeruzalem deelden ze zelfs het evangelie met andere Samaritanen (vers 25).

Jezus had al eerder aan de Samaritanen gepredikt (Joh. 4:4-42)¹² en had duidelijk gemaakt dat hij de Redder van alle mensen was (zie opmerking 2 bij Matt. 15:26¹³ en opmerking 1 bij Joh. 12:23¹⁴). De gelovigen hadden uiteindelijk aanvaard dat dit voor de Samaritanen zo was, maar dezelfde verkeerde gedachte stak weer zijn kop op toen het de bekering van de Romeinse hoofdman Cornelius betrof (Hand. 10). De leerstellige vraag of "je een Jood moest worden om gered te kunnen worden" maakte dat een speciale vergadering van apostelen en oudsten in Jeruzalem bijeen geroepen moest worden om deze aangelegenheid te overwegen (Hand. 15).¹⁵ In het Nieuwe Testament hebben drie brieven (Romeinen, Galaten en Hebreeën) als belangrijkste thema dat de redding in Jezus alleen door genade door geloof komt.

15 die, daar aangekomen, voor hen baden, dat zij de heilige Geest mochten ontvangen.

Opmerking 2 bij Handelingen 8:15: In dit geval wordt niet verklaard waarom Filippus niet bad dat deze nieuwe bekeerlingen de Heilige Geest zouden ontvangen. Sommige mensen hebben aangevoerd dat alleen de apostelen de macht hadden om de Heilige Geest aan anderen te geven en dat Filippus daarom niet in staat was om dit te doen. In Handelingen 9:10-17 zien we echter dat Ananias, die slechts een discipel te Damascus was, een instrument was dat door God werd gebruikt om de Heilige Geest aan Saulus te geven. Dus andere gelovigen dan alleen maar de apostelen zijn in staat om op anderen de handen te leggen zodat ze de Heilige Geest ontvangen.

16 Want deze was nog over niemand van hen gekomen, maar zij waren alleen gedoopt in de naam van de Here Jezus.

Opmerking 3 bij Handelingen 8:16: Dit is één van de duidelijkste voorbeelden in het boek Handelingen waaruit blijkt dat de ervaring van wedergeboorte en het ontvangen van de Heilige Geest twee afzonderlijke ervaringen zijn (zie opmerking 6 bij Handelingen 2:4)¹⁶. Deze mensen geloofden al, want anders zou Filippus hen niet gedoopt hebben (verzen 36-37) en toch hadden ze de kracht van de Heilige Geest nog niet ontvangen.

17 Toen legden zij hun de handen op en zij ontvingen de heilige Geest.

18 En toen Simon zag, dat door de handoplegging der apostelen de Geest werd gegeven, bood hij hun geld aan,

Opmerking 1 bij Handelingen 8:18: Simon moet een zichtbare manifestatie van de aanwezigheid van de Heilige Geest hebben gezien. Deze tekst vertelt niet wat die zichtbare uiting was. In het boek Handelingen zijn drie andere verslagen over mensen die de doop met de Heilige Geest ontvingen (Hand. 2:4; 10:44-46; 19:6)¹⁷ en bij iedere gebeurtenis spraken ze in tongen. Het is daarom waarschijnlijk dat dit ook de manifestatie was die Simon zag, wat maakte dat hij de apostelen geld aanbood, zodat hij ook de Heilige Geest aan mensen kon geven.

Opmerking 2 bij Handelingen 8:18: Het is interessant om te zien dat Simon er zozeer naar verlangde het vermogen te hebben de Heilige Geest aan iedereen aan wie hij maar wilde te geven dat hij bereid was ervoor te betalen. Hij was al voortdurend bij Filippus geweest (vers 13) en was verbijsterd toen hij de tekenen en grote krachten zag die Filippus deed, maar toen vroeg hij niet om de kracht om wonderen te doen. De kracht van de Heilige Geest wordt daarom volledig onderschreven door het feit dat Simon de kracht van de Heilige Geest meer begeerde dan de kracht om wonderen te doen. Voor die tijd had hij kracht toen hij toverij gebruikte, maar dat was niets vergeleken met de kracht van de Heilige Geest.

19 en zei: Geef ook mij deze macht, opdat, als ik iemand de handen opleg, hij de heilige Geest ontvangt.

20 Maar Petrus zei tot hem: Uw geld zij met u ten verderve, daar gij gemeend hebt de gave Gods voor geld te kunnen verwerven.

Opmerking 3 bij Handelingen 8:20: De geestelijke zegeningen van God kunnen niet voor geld gekocht worden. Dit maakt voorgoed een eind aan iedere vraag die iemand zou kunnen hebben over het kopen van aflaten om mensen uit het vagevuur te bidden (zie opmerking 6 bij Luc. 16:26)¹⁸ of het kopen van rode of groene linten om voorspoed en genezing te bewerkstelligen, enz. De kracht van God kan niet gekocht worden. Ieder die iets anders beweert, heeft niet een hart dat recht staat voor God (vers 21).

21 Gij hebt part noch deel aan deze zaak, want uw hart is niet recht voor God.

22 Bekeer u van deze uw boosheid en bid de Here, of deze toeleg van uw hart u moge vergeven worden;

23 want ik zie, dat gij gekomen zijt tot een gal van bitterheid en een warnet van ongerechtigheid.

Opmerking 4 bij Handelingen 8:23: Deze verklaring van Petrus over Simon laat duidelijk zien dat het hart van Simon niet recht voor God was, maar het is niet duidelijk of dat betekende dat hij niet werkelijk bekeerd was. In vers 20 zei Petrus dat Simon door zijn geld in het verderf zou worden gestort, maar gelovigen kunnen ook verstrikt raken in bitterheid en ongerechtigheid. Dit laat ons echter wel zien dat Simon bitter was, waarschijnlijk omdat de aandacht en

eer van de mensen van hem naar de ware en levende God waren verlegd. Deze bitterheid had hem in de macht van de duivel gebracht.

24 Doch Simon antwoordde en zei: Bidt gij voor mij tot de Here, dat mij niets moge overkomen van hetgeen gij gezegd hebt.

25 Toen zij dan het woord des Heren betuigd en gesproken hadden, keerden zij terug naar Jeruzalem en verkondigden het evangelie aan vele dorpen der Samaritanen.

26 En een engel des Heren sprak tot Filippus en zei: Sta op en ga tegen de middag de weg op, die van Jeruzalem afdaalt naar Gaza. Deze is eenzaam.

Opmerking 1 bij Handelingen 8:26: Gaza was een oude Filistijnse stad die lang voordat Abram in het land Kanaän kwam al bewoond was (Gen. 10:19)¹⁹. Het lag aan de belangrijkste handelsroute tussen Egypte en Mesopotamië en werd vaak in het Oude Testament genoemd (Joz. 10:41; 11:22; 15:47; Richt. 1:18; 16:1, 21; 1 Sam. 6:16; 2 Kon. 18:8; Jer. 47:1, 5). De Heer profeteerde de verwoesting van Gaza vanwege hun overtredingen (Amos 1:6-7; Zef. 2:4; Zach. 9:5) wat in 96 v.Chr. tijdens de periode van Alexander Jannaeus gebeurde (Flavius Josephus: Antiquitates xiii).

In 62 v.Chr. gaf Pompeii het rechtsgebied van Gaza aan Syrië, en Gabinius, de Romeinse gouverneur van Syrië, herbouwde de stad in 57 v. Chr. op een plek die dicht bij de zee lag (ongeveer 4 km van de zee). Naar deze nieuwe plek werd soms verwezen als Gaza aan zee en naar de oude plek als Gaza in de woestijn. Het is mogelijk dat de terminologie die Lucas hier gebruikt de oude plek aanduidt.

27 En hij stond op en ging. En zie, een Ethiopiër, een kamerling, een rijksgrote van Kandake, de koningin der Ethiopiërs, haar opperschatbewaarder, was naar Jeruzalem gegaan om te aanbidden;

Opmerking 2 bij Handelingen 8:27: Filippus was middenin een grote opwekking en toch gehoorzaamde hij bereidwillig de Heer om te vertrekken en ongeveer 160 km de woestijn in te trekken. Hij wist dat er een machtige beweging van God in Samaria gaande was, maar er was geen aanwijzing dat hij enige belofte had van wat er in Gaza zou gebeuren. Dit kenmerk van gehoorzaamheid aan de Heer is zeker één van de redenen waarom de Heer Filippus zo machtig kon gebruiken.

Opmerking 3 bij Handelingen 8:27: Het Ethiopië dat hier wordt genoemd lag ten noorden van het hedendaagse Ethiopië en komt overeen met het vroegere Nubia, het gebied van Aswan in Zuid Egypte tot Khartoem in Soedan.

Opmerking 4 bij Handelingen 8:27: De man naar wie Filippus door de Heilige Geest werd geleid was een zeer invloedrijke man in de regering van Ethiopië. Hij was belast met het beheer van de schatkist van de koningin en oefende daarom groot gezag uit. Hij was naar Jeruzalem gekomen om te aanbidden, wat aantoont dat hij de God van Israël al eerde. Hij las het Oude Testament toen Filippus op hem toekwam en werd gemakkelijk tot het Christendom bekeerd. Kennelijk gebruikte hij zijn grote gezag om het evangelie met zijn mensen te delen,

aangezien dit gebied in Oost Afrika tegenwoordig nog steeds een Christelijk koninkrijk is.

28 en hij was op de terugweg en las, in zijn wagen gezeten, de profeet Jesaja.

Opmerking 5 bij Handelingen 8:28: De man was er hongerig naar om God te leren kennen, wat kan worden opgemaakt uit het feit dat hij naar Jeruzalem was gegaan om te aanbidden en omdat hij, terwijl hij reisde, het Oude Testament las. De Heer gaf één van Zijn dienaren de opdracht om meer dan 160 km te reizen om in de behoeften van deze man te voorzien. Dit illustreert tot hoever de Heer wil gaan om Zijn belofte na te komen om degenen die honger en dorst naar gerechtigheid te voeden (Matt. 5:6; 2 Kron. 16:9)²⁰.

29 En de Geest zei tot Filippus: Treed toe en voeg u bij deze wagen.

30 En Filippus liep snel erheen en hoorde hem de profeet Jesaja lezen en zei: Verstaat gij wat gij leest?

31 En hij zei: Hoe zou ik dit kunnen, als niet iemand mij de weg wijst? En hij verzocht Filippus in te stappen en naast hem te komen zitten.

32 En het gedeelte van de Schrift, dat hij las, was dit: Gelijk een schaap werd Hij ter slachting geleid; en gelijk een lam stemmeloos is tegenover de scheerder, zo doet Hij zijn mond niet open.

Opmerking 6 bij Handelingen 8:32: De Heer leidde Filippus rechtstreeks naar een man die uit het Oude Testament over de Christus las (Jes. 53:7-8)²¹ en zich afvroeg over wie de profeet sprak. Er had zich geen betere situatie kunnen voordoen om van Jezus te getuigen. Het is geweldig als de Heilige Geest ons in dit soort situaties leidt, waar Zijn leiding zo duidelijk aanwezig is.

Het is echter even waar dat de Heer ons zal leiden om met diegenen te spreken die niet zo ontvankelijk zijn, want Hij houdt ook van hen. We zullen niet altijd naar mensen zoals deze kamerling geleid worden, maar dat betekent niet dat de Heer ons niet heeft geleid om met hen te spreken.

33 In de vernedering werd zijn oordeel weggenomen: wie zal zijn afkomst verhalen? Want zijn leven wordt van de aarde weggenomen.

34 En de kamerling antwoordde, en zei tot Filippus: Ik vraag u, van wie zegt de profeet dit? Van zichzelf of van iemand anders?

35 En Filippus opende zijn mond, en uitgaande van dat schriftwoord, predikte hij hem Jezus.

36 En terwijl zij onderweg waren, kwamen zij bij een water, en de kamerling zei: Zie, daar is water; wat is ertegen, dat ik gedoopt word?

Opmerking 7 bij Handelingen 8:36: Afgaande op het gebrek aan begrip bij de kamerling over de schriftplaatsen in Jesaja 53 is het niet waarschijnlijk dat hij uit de Schrift over de waterdoop wist. Daarom kan worden aangenomen dat Filippus in zijn prediking over Jezus (vers 35) ook de waterdoop noemde. Zoals echter in opmerking 9 bij Marc. 16:16²² en opmerking 2 bij Handelingen 2:38²³ uitgelegd, is waterdoop alleen maar een teken van redding en is het niet iets wat we doen om redding te verkrijgen.

37 *[En hij zei: Indien gij van ganser harte gelooft, is het geoorloofd. En hij antwoordde en zei: Ik geloof, dat Jezus Christus de Zoon van God is.]*

Opmerking 8 bij Handelingen 8:37: Filippus wilde deze kamerling niet in water dopen totdat hij wist dat hij met zijn hele hart geloofde. Waterdoop brengt geen redding teweeg (zie nogmaals opmerking 2 bij Hand. 2:38), maar is een daad van gehoorzaamheid van diegenen die al wedergeboren zijn (zie opmerking 2 bij Joh. 3:3)²⁴.

38 *En hij liet de wagen stilsthouden en beiden daalden af in het water, zowel Filippus als de kamerling, en hij doopte hem.*

39 *En toen zij uit het water gekomen waren, nam de Geest des Heren Filippus weg en de kamerling zag hem niet meer, want hij ging zijn weg met blijdschap.*

Opmerking 1 bij Handelingen 8:39: In de Schrift worden drie andere gevallen genoemd waar mensen werden weggevoerd. Jezus, Zijn twaalf discipelen en een heel schip werden weggevoerd (zie opmerking 3 bij Joh. 6:21)²⁵, en Jezus werd twee keer weggevoerd (Luc. 24:31 en Joh. 20:19).²⁶

40 *Maar Filippus bleek te Asdod te zijn; en hij trok rond om het evangelie te prediken aan alle steden, totdat hij te Caesarea kwam.*

Opmerking 2 bij Handelingen 8:40: Caesarea was een stad aan de kust van Palestina die van 25 tot 13 v.Chr. door Herodes de Grote was gebouwd. De naam betekent "behorend aan Caesar" en de stad werd ter ere van keizer Augustus gebouwd. Het ligt ongeveer 38 km ten zuiden van de berg Karmel.

Nadat hij was weggevoerd bevond Filippus zich in Caesarea en Handelingen 21:8²⁷ vertelt dat hij in Caesarea ging wonen. Cornelius, een Romeinse hoofdman die Christen werd, woonde ook in Caesarea (Hand. 10:1)²⁸. Paulus bezocht deze stad twee keer en stichtte er een gemeente (Hand. 18:22; 21:8, 16)²⁹. Later werd Paulus hier gevangen genomen (Hand. 23:23, 33)³⁰ en moest hij voor Festus en Agrippa verschijnen (Hand. 25:1-4, 6-13)³¹. Caesarea was een andere plaats dan Caesarea Filippi (zie opmerking 1 bij Matt. 16:13)³².

Eindnoten:

¹ Hand. 4:3 en zij sloegen de handen aan hen en stelden hen in bewaring tot de volgende dag, want het was reeds avond.

Hand. 5:18 en zij sloegen de handen aan de apostelen en zetten hen in het huis van bewaring.

² Hand. 12:2 En hij liet Jakobus, de broeder van Johannes, ter dood brengen met het zwaard.

Hand. 12:7 En zie, een engel des Heren stond bij hem en er scheen licht in het vertrek, en hij stootte Petrus in zijn zijde om hem te wekken en zei: Sta snel op! En de ketenen vielen van zijn handen.

³ Gal. 2:1 Daarna ging ik na verloop van veertien jaar weder naar Jeruzalem met Barnabas en nam ook Titus mede.

⁴ Hand. 15:1 En sommigen, uit Judea gekomen, leerden de broeders: Indien gij u niet besnijden laat naar het gebruik van Mozes, kunt gij niet behouden worden. 2 En toen er van de zijde van Paulus en Barnabas geen gering verzet en tegenspraak tegen hen ontstond, droegen zij Paulus en Barnabas en nog enigen van hen op zich tot de apostelen en oudsten te Jeruzalem te begeven naar aanleiding van dit geschil.

⁵ Hand. 9:5 Statenvertaling: En hij zei: Wie zijt Gij, Heere? En de Heere zei: Ik ben Jezus, Dien gij vervolgt. Het is u hard, de verzenen tegen de prikkels te slaan.

⁶ *28 Wij hebben u nadrukkelijk verboden in deze naam te leren; en zie, gij hebt Jeruzalem vervuld met uw leer en gij wilt het bloed van deze mens op ons doen neerkomen.*

Opmerking 6 bij Handelingen 5:28: Onbewust gaven deze overpriesters de apostelen eigenlijk een enorm compliment. Het was een grote prestatie om Jeruzalem met het evangelie van de Heer Jezus Christus te vervullen. Ze hadden het echter verkeerd in hun verklaring dat het motief van de apostelen was om hen vanwege het bloed van Jezus in de ogen van de mensen schuldig te maken. De apostelen vertelden alleen maar de waarheid, zodat de mensen tot geloof konden komen. Ze waren niet tegen de religieuze leiders. De schuldige partij denkt altijd dat iedereen erop uit is om hun zonde te ontmaskeren en schiet in de verdediging. Als je een steen in een troep honden gooit, dan is de hond die het hardste blaft de hond die geraakt is. Op dezelfde manier zijn degenen die het luidste klagen over de verkondiging van Jezus degenen die door de boodschap worden veroordeeld. Hun heftige tegenstand is eigenlijk een teken dat de boodschap is overgekomen.

⁷ Joh. 4:5 Hij kwam dan in een stad van Samaria, genaamd Sichar, dicht bij het veld, dat Jakob aan zijn zoon Jozef gegeven had; daar was de bron van Jakob.

⁸ Kol. 1:18 en Hij is het hoofd van het lichaam, de gemeente. Hij is het begin, de eerstgeborene uit de doden, zodat Hij onder alles de eerste geworden is.

⁹ Joh. 14:6 Jezus zei tot hem: Ik ben de weg en de waarheid en het leven; niemand komt tot de Vader dan door Mij.

¹⁰ Joh. 5:23 opdat allen de Zoon eren gelijk zij de Vader eren. Wie de Zoon niet eert, eert ook de Vader niet, die Hem gezonden heeft.

1 Joh. 2:22 Wie is de leugenaar dan wie loochent, dat Jezus de Christus is? Dit is de antichrist, die de Vader en de Zoon loochent. 23 Een ieder, die de Zoon loochent, heeft ook de Vader niet. Wie de Zoon belijdt, heeft ook de Vader.

¹¹ *4 En Hij moest door Samaria gaan.*

Opmerking 2 bij Joh. 4:4: Oorspronkelijk was Samaria een stad in het heuvelland van Efraïm. Het lag ongeveer 64 km ten noorden van Jeruzalem, 8 km ten noordwesten van Sichem en 25 km ten oosten van de Middellandse Zee. De stad werd gesticht door Omri, een koning van Juda die deed wat kwaad is in de ogen van de Heer (1 Kon. 16:25-26). Omri kocht de heuvel Samaria van Semer voor twee talenten zilver (ongeveer €2000) en noemde de stad die hij op die plek bouwde Samaria, naar Semer, de vorige eigenaar (1 Kon. 16:24). Deze stad werd de hoofdstad van Israël totdat de noordelijke stammen in ballingschap werden gevoerd.

De stad Samaria komt opmerkelijk vaak in de geschiedenis van het Oude Testament voor en wordt ongeveer 100 keer genoemd. Koning Achab bouwde in Samaria een tempel en altaar voor Baäl (1 Kon. 16:32) en tenminste 400 profeten van Baäl aten aan zijn tafel (1 Kon. 18:19).

In 722 v.Chr. werd de stad door de Assyriërs veroverd (2 Kon. 17:5-18) en gedurende de Assyrische bezetting werd de naam Samaria gebruikt om het hele gebied tussen Galilea en Judea aan te duiden.

Volgens de Assyrische verslagen werden 27.280 Israëlieten gevangen genomen (2 Kon. 17:6). De koning van Assur zond kolonisten die in het land gingen wonen en die onderling trouwden met het Joodse overblijfsel dat in Samaria was achtergelaten (2 Kon. 17:24). Vanwege hun heidense gewoonten bracht de Heer een veroordeling over deze gemengde bevolking en stuurde leeuwen onder hen (2 Kon. 17:25). De koning van Assur reageerde hierop door één van de verbannen priesters naar Samaria terug te sturen om de mensen de juiste dienst van de God van de Joden te leren (2 Kon. 17:26-28). Dit weerhield de kolonisten er echter niet van om ook hun heidense goden te vereren (2 Kon. 17:29-41). Ze namen hun heidense rituelen gewoonweg op in de Joodse religie. Het resultaat was een zeer verdorven vorm van Judaïsme. Toen het de vrome Joden werd toegestaan terug te keren om de tempel te Jeruzalem te herbouwen, weigerden ze de hulp van de Samaritanen omdat die zichzelf hadden verdorven (Ezra 4:1-3). De Samaritanen hadden zowel de Hebreeuwse bloedlijn als de Joodse eredienstverontreinigd. Deze scheiding tussen de Samaritanen en Joden duurde voort tot de dagen van de bediening van Jezus. Vrome Joden wilden zich niet associëren met een Samaritaan of zelfs maar met hem praten (Joh. 4:9,27). De Samaritanen hadden hun eigen tempel op de berg Gerizim opgericht (Joh. 4:20-21) waar de vrouw bij de bron van Jakob naar verwees. Uit Joh. 4:25 is echter op te maken dat de Samaritanen met de Joden hetzelfde geloof deelden in een komende Messias (zie opmerking 1 bij Luc. 9:53).

¹² Het gesprek met de Samaritaanse vrouw bij de put.

¹³ *26 Hij echter antwoordde en zei: Het is niet goed het brood der kinderen te nemen en het de honden voor te werpen.*

Opmerking 2 bij Matt. 15:26: Uit deze tekst blijkt duidelijk dat Jezus gezonden was om Gods verbond met de Joden te vervullen (zie ook Matt. 15:24). Het is echter net zo duidelijk dat Jezus het geloof tot de heidenen zou brengen (Hand. 13:46-47; 15:13-18; Rom. 9:24-33). Jezus wist dit beslist (Hand. 15:18) en had al verscheidene heidenen bediend zonder de kennelijke minachting die we hier bij de Syro-Fenicische vrouw zien (Matt. 8:5-13; Luc. 7:1-10; Joh. 4:9,39-42). Jezus kon er niet toe gedwongen worden om de dochter van deze vrouw te bedienen als het niet Zijn wil was geweest om het te doen. Daarom moeten Zijn zwijgen en het botte antwoord aan deze vrouw bedoeld zijn om een positief resultaat teweeg te brengen. Zoals in opmerking 5 bij Joh. 2:5 wordt genoemd is nederigheid een belangrijk ingrediënt van geloof. Deze vrouw stond buiten het verbond der belofte (Ef. 2:12) en had geen recht om iets te vragen. Het stilzwijgen van Jezus en daarna de vergelijking van haar met een hond zou zeker een belediging zijn geweest voor een arrogant persoon. Het is mogelijk dat Jezus daarom haar geloof op de proef stelde. Jezus hoefde dit niet te doen bij de Romeinse hoofdman in Lucas 7:6-7 omdat de hoofdman zichzelf al had vernederd. Vergelijk dit vers ook met de gelijkenis van de Farizeeër en de tollenaar in Lucas 18:9-14.

¹⁴ *23 Maar Jezus antwoordde hun en zei: De ure is gekomen, dat de Zoon des mensen moet verheerlijkt worden.*

Opmerking 1 bij Joh. 12:23: Filippus en Andreas hadden net aan Jezus de boodschap overgebracht dat zekere Grieken en heidenen (zie opmerking 45 bij Matt. 6:32) Hem zochten op het feest (Joh. 12:20-22). Zijn volgende opmerkingen werden gemaakt als antwoord aan deze heidenen. De Schriften profeteerden dat Christus ook aan de heidenen gegeven zou worden (zie opmerking 2 bij Luc. 2:32). Jezus zei echter "Ik ben slechts gezonden tot de verloren schapen van het huis Israëls" (Matt. 10:5,23; 15:24; Joh. 1:11; Rom. 15:8). Dit laat zien dat de aardse bediening van Jezus voor de Joden was en dat na Zijn dood en opstanding het geloof ook zou openstaan voor de heidenen. Hij had andere heidenen bediend (voorbeeld: de Romeinse hoofdman en zijn dienaar – Matt. 8:5-13; Luc. 7:1-10, en de syrofenicische vrouw en haar dochter – Matt. 15:21-28; Marc. 7:24-30), maar dit is de eerste keer dat de heidenen speciaal Hem als Persoon zochten in plaats van wat Hij kon doen. Kennelijk was dit een extra teken voor Jezus dat Zijn tijd was gekomen en dat Hij niet langer Zijn bediening tot alleen maar de Joden kon beperken. Daarom maakte Hij zijn opmerkingen over Zijn dood en verheerlijking (verzen 24-28), die de scheidingsmuur tussen de Joden en de heidenen doormidden zouden breken (Ef. 2:11-22).

¹⁵ Hand. 15:6 En de apostelen en de oudsten vergaderden om deze aangelegenheid te overwegen.

¹⁶ *4 en zij werden allen vervuld met de heilige Geest en begonnen met andere tongen te spreken, zoals de Geest het hun gaf uit te spreken.*

Opmerking 6 bij Handelingen 2:4: Deze vervulling van de Heilige Geest was een vervolg op hun ervaring van wedergeboorte (zie opmerking 27 bij Joh. 14:17). Later maakte Paulus in Romeinen 10:9 bekend dat iemand met zijn mond moest belijden dat Jezus Heer is en met zijn hart geloven dat God Hem uit de doden heeft opgewekt voordat zij behouden konden zijn.

Deze discipelen hadden dit reeds gedaan. In Johannes 20:28 wordt met name vermeld dat Tomas voor de verrezen Jezus neerknielde en beled dat Jezus zowel Heer als God was. Ongetwijfeld waren al deze discipelen al behouden en toch hadden ze nog niet de doop in de Heilige Geest ontvangen. Ditzelfde geldt voor de mensen die in Handelingen 8:12-17 en Handelingen 19:2-7 in Jezus geloofden.

Het is daarom mogelijk om behouden te zijn en toch niet de doop in de Heilige Geest te hebben ontvangen, waarover Jezus sprak (Joh. 7:37-39, Hand. 1:4-5). Omdat de Heilige Geest nu gegeven is en we niet hoeven te wachten op Zijn komst, kunnen we redding en doop in de Heilige Geest in één keer ontvangen, maar dit gaat niet automatisch zo. We moeten net zoals we geloofden voor onze redding vragen en geloven voor de doop in de Heilige Geest (Matteüs 7:7, Lucas 11:13).

¹⁷ Hand. 2:4 en zij werden allen vervuld met de heilige Geest en begonnen met andere tongen te spreken, zoals de Geest het hun gaf uit te spreken.

Hand. 10:44 Terwijl Petrus deze woorden nog sprak, viel de heilige Geest op allen, die het woord hoorden. 45 En al de gelovigen uit de besnijdenis, die met Petrus waren medegekomen, stonden verbaasd, dat de gave van de heilige Geest ook over de heidenen was uitgestort, 46 want zij hoorden hen spreken in tongen en God grootmaken.

Hand. 19:6 En toen Paulus hun de handen oplegde, kwam de heilige Geest over hen, en zij spraken in tongen en profeteerden.

¹⁸ *26 En bij dit alles, er is tussen ons en u een onoverkomelijke kloof, opdat zij, die van hier tot u zouden willen gaan, dit niet zouden kunnen, en zij vandaar niet aan onze kant zouden kunnen komen.*

Opmerking 6 bij Luc. 16:26: Dit vers toont nogmaals de onontkoombaarheid aan van onze eeuwige bestemming als we sterven. Er is geen tweede kans (zie opmerking 4 bij Marc. 3:29). We kunnen alleen maar in dit leven onze keuze maken tussen hemel en hel (2 Kor. 6:2).

¹⁹ Gen. 10:19 En de grens van de Kanaäniet was van Sidon in de richting van Gerar tot Gaza, in de richting van Sodom, Gomorra, Adma en Seboim tot Lesa.

²⁰ Matt. 5:6 Zalig die honger en dorst naar de gerechtigheid, want zij zullen verzadigd worden.
2 Kron. 16:9a Want des HEREN ogen gaan over de gehele aarde, om krachtig bij te staan hen, wier hart volkomen naar Hem uitgaat.

²¹ Jes. 53:7 Hij werd mishandeld, maar hij liet zich verdrukken en deed zijn mond niet open; als een lam dat ter slachting geleid wordt, en als een schaap dat stom is voor zijn scheerders, zo deed hij zijn mond niet open. 8 Hij is uit verdrukking en gericht weggenomen, en wie onder zijn tijdgenoten bedacht, dat hij is afgesneden uit het land der levenden? Om de overtreding van mijn volk is de plaag op hem geweest.

²² *16 Wie gelooft en zich laat dopen, zal behouden worden, maar wie niet gelooft, zal veroordeeld worden.*

Opmerking 9 bij Marcus 16:16: Deze tekst heeft velen doen geloven dat de waterdoop een onderdeel is van de verlossing en dat de ervaring van het wedergeboren worden zonder waterdoop geen realiteit kan zijn. Door dit soort denken zou, gebaseerd op Joh. 6:40, het aanschouwen van Jezus een voorwaardemoeten zijn voor redding.

Het is geloof in het verlossende werk van Christus waardoor we behouden worden, niet door onze handelingen. Jakobus schrijft echter dat geloof zonder werken dood is (Jac. 2:20). Alleen geloof redt, maar reddend geloof komt nooit alleen; er moet naar gehandeld worden. Hier verwijst Marcus naar als hij spreekt over de doop.

De waterdoop is een opdracht van Jezus en het is de eerste handeling nadat iemand tot geloof is gekomen. Deze verklaring van Marcus zou ook vertaald kunnen worden als "wie gelooft met reddend geloof (m.a.w. geloof dat werken voortbrengt) zal behouden worden". In die zin is de waterdoop erg belangrijk. Het is een gelegenheid om te handelen naar onze nieuwe geloofsbekentenis. Bij een ieder die weigert om de opdracht van Jezus om zich te laten dopen in water te volgen is het twijfelachtig of hij nu wel of niet echt gelooft.

Er zijn echter schriftuurlijke voorbeelden van mensen die wedergeboren waren voordat ze in water werden gedoopt. Cornelius en zijn vrienden waren vervuld met de Heilige Geest en spraken in tongen voordat ze in water werden gedoopt (Hand. 10:44-48). In Johannes 14:17 staat dat Jezus zei dat een ongelovige niet de Heilige Geest kan ontvangen (zie opmerking 27 bij Joh. 14:17), dus Cornelius en zijn vrienden moesten al wedergeboren zijn voordat ze zich lieten dopen.

Toen Petrus voor de gelovigen in Jeruzalem verhaalde over de bekering van Cornelius, verwees hij naar de doop in de Heilige Geest als bewijs van de bekering van heidenen, maar hij noemde nooit hun waterdoop (Hand. 11:1-8). Dit zou ondenkbaar zijn geweest als de vroege gemeente de waterdoop als een vereiste voor redding had beschouwd.

In Handelingen 19:1-7 kwam de apostel Paulus ook een aantal discipelen tegen die in Jezus waren gaan geloven door de prediking van Johannes de Doper en door Johannes in water waren gedoopt, maar zij hadden niet gehoord van de doop in de Heilige Geest. Paulus doopte hen opnieuw met de Christelijke doop en toen ontvingen ze de Heilige Geest, maar het feit blijft dat ze volgelingen van Jezus waren voordat ze op de juiste manier in water waren gedoopt.

De waterdoop is het teken van het nieuwe verbond, net zoals besnijdenis het teken van het oude verbond was. In Romeinen 4 maakt de apostel Paulus het overduidelijk dat hoewel Abraham besneden was, zijn besnijdenis enkel een teken was. Abraham was gerechtvaardigd voor God voordat hij besneden werd. Paulus voert in Galaten 5:1-6 aan dat iedereen die zijn vertrouwen stelt in het besneden zijn buiten de genade staat en dat Christus hem geen nut zal doen.

De besnijdenis was een gebod van God dat gehouden moest worden (Gen. 17:9-14), maar toch was Abraham 13 jaar voordat hij werd besneden al gerechtvaardigd (Gen. 15:6 + Gen. 17:23-26). Evenzo is de waterdoop een gebod, maar het houden van dit gebod brengt geen rechtvaardiging voort.

Jezus sprak over de vergeving van zonden zonder dat hij over de waterdoop sprak (Matt. 9:2; Luc. 7:48,50; 18:14; 19:9; 23:43) en Petrus (Hand. 3:19-4:4) en Paulus (Hand. 13:38-43 + 1 Kor. 1:13-17) deden dit ook. Filippus vertelde de Ethiopische eunuch, die aan Filippus vroeg om hem te dopen, dat als hij met zijn hele hart geloofde, hij gedoopt kon worden (Hand. 8:37). Filippus gebruikte alleen maar de waterdoop nadat iemand al tot geloof was gekomen. Op deze manier gebruikt Marcus de waterdoop.

²³ *38 En Petrus antwoordde hun: Bekeert u en een ieder van u late zich dopen op de naam van Jezus Christus, tot vergeving van uw zonden, en gij zult de gave des heiligen Geestes ontvangen.*

Opmerking 2 bij Handelingen 2:38: Deze Joden werden in hun hart geraakt door de toespraak van Petrus en ze deden een beroep op Petrus en de andere apostelen om hun te vertellen wat ze moesten doen om het met God in orde te kunnen maken. Petrus vertelde hen toen dat ze zich moesten bekeren en zich laten dopen tot vergeving van zonden. Onder Christenen is over dit vers veel strijd gevoerd.

Bekering is niet het grootste twistpunt. Velen zullen niet ontkennen dat bekering erbij hoort om behoudenis te verkrijgen (zie opmerking 1 bij Matt. 3:2 en opmerking 3 bij Lucas 15:18). Het werkelijke twistpunt is de waterdoop, en meer in het bijzonder of de waterdoop een vereiste is of een bewijs van behoudenis. De waterdoop is een opdracht van Jezus en zou gehoorzaamd moeten worden, net zoals ieder andere opdracht die Hij gaf, maar als wij ons geloof in de waterdoop stellen als een middel tot redding, dan is dat een belediging voor Christus en voor wat Hij voor ons heeft gedaan. We zeggen dan dat Jezus niet voor alles heeft voldaan en dat er nog een prijs is die wij moeten voldoen om behouden te worden.

Degenen die prediken dat de waterdoop noodzakelijk is om redding te verkrijgen, prediken ook altijd andere heilige daden die we moeten doen om gered te worden, omdat ze geloven dat geloof in wat Christus heeft gedaan niet genoeg is. Ze geloven dat we bepaalde dingen moeten doen om gered te worden en ze halen dit vers aan met de waterdoop als een voorbeeld. Als iemand dat gelooft, verschuift de last van behoudenis van Jezus op ons.

Het antwoord op dit probleem is in dit vers te vinden in het kleine woord "tot". Het Griekse woord dat in dit vers met "tot" is vertaald is "eis" en dat kan betekenen "vanwege, als een gevolg van, opdat", of het kan ook betekenen "om te verkrijgen".

Zoals in opmerking 9 bij Marcus 16:16 is uitgelegd, zijn er twee voorbeelden van verschillende groepen mensen die wedergeboren waren voordat zij in water werden gedoopt. Daarom kan de waterdoop niet een vereiste zijn om redding te verkrijgen. Het moet daarom een handeling zijn die als een gevolg van de vergeving van zonden komt. Het is een daad van gehoorzaamheid die alleen iemand die al wedergeboren is kan verrichten (Hand. 8:36:37).

De waterdoop is een uiterlijke blijk van een innerlijke verandering. Het is uiterst nuttig als een daad die de duivel weerstaat en als een getuigenis die ons als één met Christus vereenzelvigd, maar het kan ons niet redden (zie opmerking 55 bij Matt. 7:21 en opmerking 21 bij Matt. 23:26).

²⁴ *3 Jezus antwoordde en zei tot hem: Voorwaar, voorwaar, Ik zeg u, tenzij iemand wederom geboren wordt, kan hij het Koninkrijk Gods niet zien.*

Opmerking 2 bij Joh. 3:3: Om het Koninkrijk van God binnen te kunnen gaan is het essentieel om wederomgeboren te zijn (vers 5). Zoals Jezus aan Nicodemus uitlegde, is dit niet een tweede lichamelijke geboorte, maar juist een geestelijke geboorte. Door zonde werd onze geest dood voor God (gescheiden van God) (Rom. 3:23; 6:23; 7:9.11; Ef. 2:1,5). Net zoals we niet zelf onze lichamelijke geboorte tot stand brachten, kunnen we ook niet onze geestelijke geboorte zelf voortbrengen. We zijn totaal niet bij machte om onszelf te redden (Jer. 13:23; Rom. 3:10-12; 8:7-8; Ef. 2:3) en daarom hebben wij een Redder nodig (Titus 1:4; 2:13; 3:4-5). Als we alleen maar in de Here Jezus Christus geloven zijn we gered (Hand. 16:31). Geloof is de enige voorwaarde (Rom. 3:28; 10:6-9). Alleen geloof redt. Reddend geloof staat echter niet alleen. In Jak. 2:17-18 staat: "geloof, indien het niet met werken gepaard gaat, is, op zichzelf genomen, dood ... toon mij dan uw geloof zonder de werken, en ik zal u mijn geloof tonen uit mijn werken." Redding is niet een reformatie, maar juist een herschepping, een nieuwe geboorte, een nieuwe schepping (2 Kor. 5:17), die alleen maar tot stand kan worden gebracht door een scheppend wonder van de Heilige Geest (Joh. 1:13; 3:5).

²⁵ *21 Zij wilden Hem dan in het schip nemen en terstond bereikte het schip het land, waar zij heengingen.*

Opmerking 3 bij Joh. 6:21: Het is vreemd dat alleen Johannes vermeldt dat het schip naar de andere kant wordt vervoerd. Dit was net zo'n groot wonder als Jezus die op het water loopt. Jezus, zijn twaalf discipelen en een klein schip werden onmiddellijk ongeveer 3 km over zee naar het land vervoerd (vgl. Hand. 8:39-40).

²⁶ Luc. 24:31 En hun ogen werden geopend en zij herkenden Hem; en Hij verdween uit hun midden.
Joh. 20:19 Toen het dan avond was op die eerste dag der week en ter plaatse, waar de discipelen zich bevonden, de deuren gesloten waren uit vrees voor de Joden, kwam Jezus en stond in hun midden en zei tot hen: Vrede zij u!

²⁷ Hand. 21:8 En de volgende dag gingen wij vandaar en kwamen te Caesarea; en gekomen in het huis van Filippus, de evangelist, die behoorde tot de zeven, bleven wij bij hem.

²⁸ Hand. 10:1 En er was te Caesarea iemand, genaamd Cornelius, een hoofdman van de zogenaamde Italiaanse afdeling.

²⁹ Hand. 18:22 En hij kwam te Caesarea, ging aan land en groette de gemeente en ging naar Antiochië.
Hand. 21:16 en met ons gingen ook enige van de discipelen uit Caesarea mede, die ons brachten bij een zekere Mnason van Cyprus, een der eerste discipelen, wiens gasten wij zouden zijn.

³⁰ Hand. 23:23 En hij riep een tweetal hoofdlieden bij zich en zei: Laat tweehonderd soldaten zich gereed houden om naar Caesarea te trekken en zeventig ruiters en tweehonderd lansdragers omtrent het derde uur van de nacht. 33 Toen de anderen te Caesarea kwamen en de brief aan de stadhouder overhandigd hadden, brachten zij ook Paulus voor hem.

³¹ Hand. 6:13 En na een verblijf bij hen van niet meer dan acht of tien dagen vertrok hij naar Caesarea, zette zich de volgende dag op de rechterstoel en beval Paulus vóór te brengen.

³² *13 Toen Jezus in de omgeving van Caesarea Filippi gekomen was, vroeg Hij zijn discipelen en zei: Wie zeggen de mensen, dat de Zoon des mensen is?*

Opmerking 1 bij Matt. 16:13: Caesarea Filippi was een kleine stad die ongeveer 40 km ten noorden van het Meer van Galilea lag en ongeveer 36 km ten oosten van de kust van de Middellandse Zee. Dit gebied, nabij de hellingen van de berg Hermon, werd door keizer Augustus aan Herodes de Grote gegeven. Herodus bouwde een tempel ter ere van keizer Augustus en later bouwde Filippus de tetrarch, de zoon van Herodes, er een stad bij die hij Caesarea Filippus noemde, naar zichzelf en Tiberius Caesar, om het te onderscheiden van de haven Caesarea aan de Middellandse Zee (zie opmerking 1 bij Luc. 3:1). De stad waar Herodes zijn tempel bouwde werd oorspronkelijk Paneas genoemd, ter ere van de Griekse god Pan, en was een deel van een zeer heidens gebied. Tegenwoordig wordt de stad Banias genoemd (naar het oude Paneas).

Hebt u vragen of commentaar n.a.v. deze studie of vertaling, neem dan gerust [contact](#) met ons op.

Over de auteur:

Het onderwijs van Andrew Wommack bereikt miljoenen christenen over de hele wereld. Dit radicale onderwijs doorbreekt tradities en leringen die soms generaties lang zijn overgeleverd, maar niet gebaseerd blijken te zijn op een grondig kennen en begrijpen van Gods Woord. Door Wommacks onderwijs vallen voor veel christenen de puzzelstukjes van de Bijbel op hun plaats, waardoor het weer een springlevend boek wordt dat hen leven geeft, zoals God het altijd bedoeld heeft.

Indien u bent gezegend door deze studie, geef haar door aan anderen van wie u denkt dat ze erdoor gezegend kunnen worden. Ook kunt u de verspreiding van het onderwijs van Andrew Wommack in Nederland ondersteunen door een gift over te maken op rekening IBAN: NL83 RABO 0114 1764 85 t.n.v. Andrew Wommack Ministries Nederland te Naarden. Ook kunt u overwegen partner te worden. Dit is al mogelijk vanaf €10,- per maand. Iedere nieuwe partner ontvang een boek naar keuze (ter waarde van van max. €12,-).

Inmiddels zijn de meerdere studies van Andrew Wommack in boekvorm in het Nederlands verschenen. Graag verwijzen wij u daarvoor naar onze website www.andrewwommack.nl